

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/materialy-do-pobrania/218225,30-kwietnia-80-rocznica-oswobodzenia-wiezniow-KL-Ravensbrck-materialy-IPN.html>
27.02.2026, 00:18

30 kwietnia – 80. rocznica oswobodzenia więźniów KL Ravensbrück – materiały IPN

KL Ravensbrück powstał pod koniec 1938 r. w pobliżu miasta Fürstenberg, w pobliżu Berlina. Od kwietnia 1940 r. z więzień Generalnego Gubernatorstwa do KL Ravensbrück zaczęły docierać liczne transporty Polek. Były to głównie działaczki organizacji konspiracyjnych, a po upadku powstania warszawskiego również kobiety ze zniszczonej stolicy (ok. 12 tysięcy). Szacuje się, że przez obóz przeszło ok. 40 tysięcy Polek. W FKL Ravensbrück były również osadzone Rosjanki, Francuzki, Holenderki, Żydówki. Od kwietnia 1941 r. funkcjonował tam również obóz męski, zaś od czerwca 1942 r. do stycznia 1945 r. – Jugendschutzlager Uckermark, podobóz dla młodzieży. Obozowe piekło przeszło ok. 130 tysięcy osób różnych narodowości. Kiedy 30 kwietnia 1945 r. obóz został oswobodzony, w FKL Ravensbrück znajdowało się ok. 3500 chorych więźniarek, skrajnie wykończonych głodem i pracą ponad siły. W miejscu kaźni w wyniku bestialstwa i nieludzkich warunków zostało zamordowanych lub zmarło 92 000 tysięcy więźniów. We wrześniu 1959 r. powstało tam Narodowe Miejsce Pamięci Ravensbrück, obecnie Miejsce Pamięci i Przestrogi Ravensbrück.

[KL Ravensbrück](#) [Martyrologia](#) [Niemieckie obozy koncentracyjne](#) [Niemieckie obozy zagłady](#) [Okupacja niemiecka](#) [Zbrodnie niemieckie](#)

30.04

„W Ravensbrück dokonano całego szeregu (...) rozstrzeliwań Polek z transportu częstochowskiego, radomskiego, obu warszawskich i lubelskich. Widziałyśmy je wychodzące za bramę bosą, z rozpuszczonymi włosami – potem już je wywożono cichcem, żebyśmy [ich] nie widziały z bunkru (karcery), a parę godzin potem usłyszałyśmy salwę i tyle strzałów rewolwerowych, ile ich tego dnia odeszło. Później wzięli się na sposób i wywoływali je na apelu, jak na zwolnienie, ubierali w ich prywatne rzeczy, oddawali walizki, a my pod wieczór znów słyszałyśmy salwę i strzały. (...) Ostatnia grupa została rozstrzelana 29 kwietnia [1942 r.]. Ciała palą w obozowym krematorium, a prochami użyźniają ziemię przed komendanturą, gdzie rosną kwiaty na klombie, kształtu swastyki.”

„Transport warszawsko-lubelski oraz następny warszawski zaznaczyły się tym, że około 70 kobiet zostało wziętych do tutejszego szpitala, tzw. Rewiru, gdzie dokonano na nich operacji doświadczalnych. Nazywane są one (...) „królikami”. Pierwsze operacje miały miejsce w końcu lipca 1942. Brano po kilka tygodniowo. Cały szereg miał robione po 3–4, a nawet 5 operacji w paromiesięcznych odstępach. Wszystkie te kobiety zostały kiedyś przed lipcem 1942 roku wyczytane w niewiadomym celu, którego domyśliłyśmy się dopiero po pierwszych operacjach. Lista tamta zawierała 120 nazwisk, głównie z transportu lubelskiego. Operacji dokonywano na nogach. Bliźny pozostawały kilkunastocentymetrowe (na łydkach i udach). Występowała bardzo silna gorączka. Rany się jętrzyły, niezagojone częstokroć otwierały się ponownie. Cel operacji okryty tajemnicą. O ile zdążyłyśmy się zorientować, dokonywano m.in. przeszczepiania szpiku kostnego (...). „Króliki” są przygotowane na to, że dla nich wyjścia z łagru już nie ma i że w ostatecznym momencie zostaną po prostu zlikwidowane”.

Z akt o sygn. AIPN 1569/29 Depozyt Antoniego Szperlicha: raporty dotyczące SS obozu pracy w Poniatowej i raporty z obozu koncentracyjnego w Ravensbrück, z zasobu Archiwum IPN.

Konzentrationslager Ravensbrück. Historia kobiecego obozu koncentracyjnego i współczesnej pamięci

Obóz koncentracyjny Ravensbrück powstał w listopadzie 1938 roku na rozkaz Heinricha Himmlera, jako jedyny w III Rzeszy obóz stworzony specjalnie dla kobiet („Frauenkonzentrationslager Ravensbrück”). Miał służyć jednemu celowi – fizycznej eliminacji, ujarzmieniu i upodleniu kobiet uznanych za zbędne, niebezpieczne czy zwyczajnie „inne”. Przez siedem lat funkcjonowania przez jego bramy przeszło około 130 tysięcy kobiet i dzieci z ponad 40 państw, z czego aż 36% stanowiły Polki. W 1941 roku powstała również męska część obozu („Männerlager Ravensbrück”), lecz jego rdzeniem pozostał kompleks kobiecy.

Funkcjonariusze III Rzeszy wykorzystywali więźniarki Ravensbrück do niewolniczej pracy – pracowały ponad siły w obozowych warsztatach, zakładach przemysłowych SS i w firmach prywatnych. Nieustanny terror był codziennością – kobiety bito, poniżano i głodzono. Wyjątkowo okrutny los spotkał część polskich więźniarek, które stanowiły największą grupę poddaną pseudomedycznym eksperymentom. Niemieccy lekarze dokonywali na nich przeszczepów tkanek, zakażali ich rany m.in. bakteriami wywołującymi groźne zakażenia, tj. ropowicę, tężec, zgorzel gazowa i sepsa, testowali reakcje na eksperymentalne leki czy też symulowali leczenie ran bojowych związanych z wprowadzaniem do organizmów ciał obcych (np. odłamków, szkła czy trocin) i obserwacją procesu gojenia. Nie miało to nic wspólnego z medycyną – były wyłącznie pseudonaukowymi działaniami służącymi zbrodniczej ideologii III Rzeszy. Ofiary tych eksperymentów nazywały siebie „królikami”, po wojnie część z nich zeznawała podczas procesów norymberskich. Ich świadectwa przyczyniły się do skazania sprawców, m.in. Karla Gebhardta – głównego wykonawcy eksperymentów w Ravensbrück, Fritza Fischera – asystenta Gebhardta w szpitalu SS Hohenlychen, wykonawcy eksperymentów w obozie czy Herty Oberheuser – jedynej kobiety oskarżonej w Procesie lekarzy, odpowiedzialnej za wykonywanie okrutnych „testów leczenia” ran i podawanie zastrzyków śmiertelnych.

Do Ravensbrück kierowano m.in. Polki służące w Armii Krajowej (zwłaszcza walczące w Powstaniu Warszawskim) oraz w innych konspiracyjnych organizacjach ale też ukrywające Żydów, schwytane podczas łapanek czy też skazane za działalność „antyniemiecką”. Szczególnie zapamiętano kilka z nich:

- Wanda Półtawska – lekarz psychiatra, ofiara eksperymentów, w późniejszym czasie współpracowniczka papieża Jana Pawła II. W 2019 roku otrzymała od Instytutu Pamięci Narodowej Nagrodę „Kustosz Pamięci Narodowej”,
- Krystyna Zaorska – artystka, autorka rysunków z obozu, historia jej uwięzienia w Ravensbrück została powiedziana w filmie dokumentalnym „Because I Was a Painter”. Jest jedną z ostatnich żyjących więźniarek obozu,
- Zofia Pociłowska – rzeźbiarka, więźniarka nr 7523. *Pietà* oraz *Ręce* jej autorstwa są eksponowane w polskim pawilonie pamięci w Ravensbrück. Na dziedzińcu Pawiaka w Warszawie znajduje się obelisk jej autorstwa upamiętniający ofiary uwięzienia Pawiak.
- Maria Hiszpańska-Neumann (właściwie Maria Zofia Janina) „Myszka” – graficzka, ilustratorka. W swej twórczości utrwalała przeżycia obozowe. W czasie okupacji należała do Związku Walki

Zbrojnej, zajmowała się kolportażem nielegalnej prasy. Aresztowana przez Niemców, ostatecznie 10 kwietnia 1942 roku przewieziono ją do KL Ravensbrück, gdzie otrzymała numer 10219. Potem osadzona została w Neubrandenburgu.

- Karolina Lanckorońska - arystokratka, historyk sztuki - profesor Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, podczas wojny żołnierz Armii Krajowej, działaczka Rady Głównej Opiekuńczej wspierająca represjonowanych Polaków, po wojnie na emigracji we Włoszech, która po 1989 podarowała Polsce niezwykle cenne dzieła sztuki założycielka Fundacji Lanckorońskich

Obóz KL Ravensbrück charakteryzował się ogromną śmiertelnością osadzonych, szacuje się, że od 50 do 90 tysięcy osób straciło tam życie - w wyniku głodu, chorób, egzekucji, a także deportacji do komór gazowych. Spośród Polek zginęło ok. 17-20 tys. - zmarły z głodu, chorób, w egzekucjach lub podczas marszów śmierci. Część więźniarek kilka tygodni przed końcem wojny zostało zwolnione z obozu i przetransportowane do Szwecji dzięki wstawiennictwu hrabiego Folke Bernadotta ze Szwedzkiego Czerwonego Krzyża.

Choć obóz został zajęty przez Armię Czerwoną 30 kwietnia 1945 roku, na jego terenie niewiele więźniarek doczekało wolności - zginęły w ostatnich tygodniach wojny, często w wyniku tzw. marszów śmierci.

Po wojnie Ravensbrück stało się jednym z najważniejszych miejsc pamięci o kobiecej martyrologii w czasie II wojny światowej. Po zjednoczeniu Niemiec w 1990 roku obóz znalazł się pod opieką Fundacji Brandenburgische Gedenkstätten, która odpowiada za jego konserwację, opracowanie dokumentacji i rozwój badań naukowych. Przez ostatnie trzy dekady teren dawnego obozu przekształcił się w przestrzeń pamięci historycznej opowiadającej o dramacie kobiet podczas II wojny światowej.

Muzeum w Ravensbrück jest miejscem odwiedzanym przez tysiące osób rocznie. W rocznicę zakończenia działalności obozu odbywają się tu uroczystości z udziałem żyjących byłych więźniarek, ich rodzin, przedstawicieli władz, dyplomatów i organizacji społecznych.

Obecnie Ravensbrück nie tylko upamiętnia ofiary III Rzeszy Niemieckiej, ale stanowi też ostrzeżenie przed totalitaryzmami, wojną i nienawiścią.

Materiały IPN dotyczące KL Ravensbrück

► [Uroczystości pogrzebowe polskich więźniarek KL Ravensbrück - Fürstenberg/ Havel, 6 września 2022](#)

Uroczystości poprzedziło oficjalne przekazanie przez Instytut Pamięci Narodowej do zbiorów Muzeum Ravensbrück artefaktów odnalezionych w trakcie prac archeologicznych prowadzonych w 2019 r. przez Biuro Poszukiwań i Identyfikacji IPN, które odbyło się w Miejscu Pamięci Muzeum Ravensbrück. Protokół przekazania został podpisany przez dr. hab. Krzysztofa Szwagrzyka, zastępcę prezesa Instytutu Pamięci Narodowej i dr Andreę Genest, dyrektor Miejsca Pamięci i Przestrogi Ravensbrück, zastępczynię dyrektor Fundacji Miejsc Pamięci Brandenburgii.

W latach 1940-1943 na cmentarzu w Fürstenbergu, w podziemiach kaplicy, która istnieje do dziś, palono zwłoki więźniarek - w tym Polek, a prochy zakopywano w nieoznaczonych grobach.

W 1989 r. w czasie kopania grobu na cmentarzu zostały odkryte urny. Na urnach były metalowe

tabliczki z imionami i nazwiskami oraz datami urodzin więźniarek. Na wieczkach zapisano także datę kremacji i numer listy obozowej oraz nazwę miejscowości „Fürstenberg”, gdzie dokonano kremacji. Wieczka urn trafiły do miejscowego muzeum.

Dopiero w 2019 roku pracownicy Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN mogli rozpocząć prace na cmentarzu w Fürstenbergu. Już pierwszego dnia poszukiwań odnaleziono urny zawierające prochy i szczątki zamordowanych Polek. Zachowały się też aluminiowe plakietki i tabliczki szamotowe, na których zostały wybite dane ofiar: ich imiona, nazwiska, daty urodzin i śmierci, a nawet numery z listy krematoryjnej. Na ich podstawie zidentyfikowano 45 ofiar: m.in. Henrykę Dembowską z córką Małgorzatą, siostry Poborcówny – Irenę i Halinę, Zenonę Kierską, Krystynę Niemirycz. Odnaleziono również metalowe fragmenty ubrań, zapinki.

Więcej: [TUTAJ](#)

► [List Wandy Póltawskiej z 6 września 2022 r. Przesłanie dla świata: abysmy nigdy nie zapomnieli o swoim człowieczeństwie](#)

List ten jest nie tylko przesłaniem do wszystkich, którzy przyczynili się do odnalezienia i zidentyfikowania szczątków więźniarek obozu. Jest przesłaniem do całego świata, abysmy nigdy nie zapomnieli o swoim człowieczeństwie. Niestety, w trakcie uroczystości we wrześniu 2022 r. nie mógł zostać odczytany. Ale niech z pełną mocą wybrzmi właśnie dzisiaj.

W załącznikach list Wandy Póltawskiej w obu przekazanych nam wersjach językowych, polskim i niemieckim.

* * *

Wanda Póltawska – były więzień obozu koncentracyjnego w Ravensbrück nr 7709

6 września 2022

Datę tę powinni zapamiętać wszyscy dorośli Polacy niezależnie od tego, gdzie się znajdują. Ta data oznacza dzień, w którym na cmentarzu w Fürstenbergu (w Niemczech) stanie pomnik nagrobny na zbiorowym grobie byłych więźniarek, których szczątki zostały nie tylko odnalezione, ale także zweryfikowane. Każdy cmentarz na świecie jest miejscem, które powinno być nazwane świętym, bo jest to miejsce najbardziej ludzkie ze wszystkich zorganizowanych miejsc. Pomnik na cmentarzu jest nieodwracalnym dowodem tożsamości człowieka, jako najwyższa wartość istniejąca na ziemi, a zarazem ten pomnik staje się symbolem wszystkich niezwerifikowanych miejsc, gdzie mogą być także ludzie.

Tragiczne losy świata podczas panującej nienawiści i wojny pozbawiły ludzi wiary w wielkość człowieka jako takiego. Postawiony pomnik jest na służbie prawdy i przypomina, że to właśnie człowiek jest najważniejszym stworzeniem na świecie.

Dlatego zanim dowiemy się szczegółów o wymienionych tam osobach, trzeba podziękować tym, którzy do tego dnia doprowadzili.

Pytanie „Kim jesteś” nurtuje każdego dorosłego człowieka i ten dzień dzisiaj daje właśnie odpowiedź na to, kim były te odnalezione osoby. Postawiony nagrobek jest najważniejszym dowodem człowieczeństwa. Tylko ludzie potrafią zrozumieć, co oznaczają te nagrobki i to ludzie odkrywają wielkość człowieczeństwa, ale... ktoś musi pokazać, bo żaden człowiek nie rodzi się ani mądry, ani zły, ale ma swoje życie dane jako zadanie.

Wiedza o II Wojnie Światowej należy do tych rzeczywistości, które chciałoby się odrzucić, a przecież naprawdę powinien zachwycać wymiar człowieczeństwa.

Są ludzie, których nazywamy wielkimi i są inni, którym chcesz powiedzieć: bądź człowiekiem. Pomnik postawiony w Fürstenbergu jest dowodem wielkości osoby ludzkiej i dlatego dobrze, że jest, ale zarazem to zdarzenie pokazuje nie tylko wspaniałe człowieczeństwo zmarłych, ale pokazuje tych, którzy do tego momentu doprowadzili. I fakt, że zaistniał taki projekt, który daje się ogarnąć ludzką myślą, wymaga podziękowania. To miejsce staje się wyjątkowe przez tych co tu leżą, a zarazem jest chwałą tych, którzy ten pomnik zbudowali.

Nie wolno o tym zapomnieć, bo człowiek nie jest byle kim i ten dzień staje się jakby dniem każdego uczciwego i szlachetnego człowieka.

Jest symbolem każdego, kto zrozumiał słowo człowiek.

A cmentarz jest jedynym miejscem na świecie, gdzie znikają wszystkie defekty człowieka, znika nienawiść i wojna i człowiek innymi oczami patrzy na świat, a Polacy uprzywilejowani posiadaniem polskiego, świętego mędrca, poetę i papieża Jana Pawła II są zobowiązani spełnić jego nie tyle nakaz jak radę „otwórzcie oczy duszy, widzą co innego niż ciało”, i właśnie dzięki temu zdarzeniu 6 września 2022 roku to jest osiągalne dla wszystkich, więc chwała zarówno zmarłym, jak tym tutaj działającym.

A dodaję prywatną uwagę, od lat bolało mnie to, że moje towarzyszek życia nie mają swojego grobu, są anonimowe. Tutaj każdy staje się ważny i zauważony, bo człowiek nie jest byle kim.

*Należy im się chwała.
Wanda Półtawska*

► Archiwum IPN

- W zasobie archiwalnym Instytutu znajdują się materiały archiwalne dotyczące KL Ravensbrück. Są to m.in. dokumenty zgromadzone przez Główną Komisję Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce, m.in.: ankiety zbierane przez Główną Komisję, listy transportowe do KL Ravensbrück, wykaz kobiet poddanych eksperymentom pseudomedycznym, dokumenty tj. zbiór mikrofilmów GKZpNP-IPN z akt przechowywanych w innych instytucjach na świecie, jak The American Historical Association Committee for the Study of War Documents Washigton, odpisy protokołów przesłuchań świadków, więźniów obozu koncentracyjnego KL Ravensbrück, akta dotyczące ubiegania się o przyznanie pomocy finansowej ze względu na poddawanie eksperymentom pseudomedycznym w obozie koncentracyjnym Ravensbrück w latach II wojny światowej i inne. Więcej: [Inwentarz archiwalny IPN \[PL\]](#); [\[EN\]](#)
- [Materiały od dr Wandy Półtawskiej w zasobie archiwalnym krakowskiego IPN](#): W czerwcu 2021 r. dr Wanda Półtawska użyczyła Oddziałowi IPN w Krakowie obszerny zbiór materiałów dotyczących swojego życia i działalności. W jedenastu szczelnie wypełnionych segregatorach do Instytutu trafiły dokumenty, korespondencja, fotografie, notatki i inne materiały stanowiące cenne źródło historyczne. Materiały zostały przekazane do Instytutu w ramach projektu [Archiwum Pełne Pamięci](#)

► Notacje: portal IPN opowiedziane.ipn.gov.pl

- [Zofia Gradowska](#) – robotnik przymusowy III Rzeszy i więźniarka niemieckiego obozu koncentracyjnego w Ravensbrück
- [Janina Tyborowska-Urbańska](#) – Warszawianka, w swoim rodzinnym mieście przeżyła wojnę 1939 r., okupację, Powstanie Warszawskie i wypędzenie. Jako dziecko była świadkiem niemieckich zbrodni popełnianych na cywilnych mieszkańcach stolicy.
- [Bogdan Bomert](#) – stoczniowiec, inżynier. Syn volksdeutscha współpracującego z AK i więźnia obozu w Pomiechówku. Matka Bogdana Bomerta też zostaje aresztowana i wywieziona do obozu koncentracyjnego w Ravensbrück.

► Teksty

- [80. rocznica wyzwolenia KL Ravensbrück](#)
- [Ewa Wójcicka, Frauen-Konzentrationslager Ravensbrück. Miejsce kaźni polskich kobiet](#)
- [Ewa Wójcicka, Frauen Konzentrationslager Ravensbrück. Piekło na ziemi](#)
- [Ewa Wójcicka, Szkice z Ravensbrück. Maria Hiszpańska-Neumann i jej twórczość](#)
- [Radosław Kurek, Listy z „piekła kobiet”. Korespondencja Jadwigi Seifert z Ravensbrück](#)
- [Justyna Staroń, Halina Golczowa. Poetka z Ravensbrück](#)
- [Radosław Kurek, Materiały po członkiniach Klubu b. Więźniarek z Ravensbrück](#)
- [Patrycja Resel, Władka Matuszewska i jej „Wędrowne Ptaki” z Ravensbrück](#)
- [W Krakowie zmarła prof. Wanda Półtawska, członek komitetu honorowego konkursu „W kręgu poezji i prozy lagrowej więźniarek KL Ravensbrück”](#)
- [W Krakowie odbyły się uroczystości pogrzebowe dr Wandy Półtawskiej, Kustosza Pamięci Narodowej, Świadka Historii](#)

Więcej:

portal przystanekhistoria.pl w zakładce:

- [obozy koncentracyjne](#)
- [okupacja niemiecka](#)
- [martyrologia](#)
- [Niemcy](#)

► Wydawnictwo IPN

- [Ravensbrück w twórczości Marii Hiszpańskiej-Neumann, wprowadzenie i dobór ilustracji Marzena Kruk, współpraca Paweł Zielony, Warszawa 2025](#)
- [Wioletta Woś, Wanda Madler \(1890-1969\), Warszawa 2025](#). Seria wydawnicza: Archiwum Polskich Losów
- [Zbigniew Stanuch, Ravensbrück. Historia nie do zapomnienia. Perspektywa polska, Szczecin 2020](#)
- [Zbigniew Stanuch, Ravensbrück Die Geschichte, die nicht vergessen werden darf. Der polnische Standpunkt, Szczecin 2020 \[pdf\]](#)
- [Maria Lorens, Ewelina Małachowska, „Idąc po Ich śladach...”. Ścieżka edukacyjna po Miejscu Pamięci i Przestrogi Ravensbrück, Katowice 2020](#)
- [Wanda Kiedrzyńska, Ravensbrück - kobiety obóz koncentracyjny, IPN, Fundacja Cultura Memoriae, wyd. III, Warszawa 2019 \[e-book\]](#)
- [Ślady zbrodni. Oblicza Pamięci. Katyń - Łączka - Ravensbrück, oprac. Ewa Kowalska, Kamila Sachnowska, Warszawa 2021](#)
- [Golgota kobiet. Relacje więźniarek Ravensbrück i innych obozów koncentracyjnych ze zbiorów Polskiego Instytutu Źródłowego w Lund, wstęp i wybór dokumentów Zbigniew Stanuch, Szczecin-Warszawa 2018 \[pdf\]](#)

► „Pamięć i Sprawiedliwość"

- [Zbrodnicze eksperymenty medyczne dotyczące układu kostno-szkieletowego kończyn dolnych, wykonywane na Polkach - więźniarkach w KL Ravensbrück oraz ich następstwa dla stanu życia, zdrowia i późniejszego funkcjonowania operowanych](#)

► „Biuletyn IPN"

- [„Biuletyn IPN” nr 4/2025 \[księgarnia internetowa IPN\]](#)
- [„Biuletyn IPN” nr 3/2022 \[pdf\]](#)
- [„Biuletyn IPN” nr 11/2019 \[pdf\]](#)
- [„Biuletyn IPN” nr 1-2/2018 \[pdf\]](#)
- [„Biuletyn IPN” nr 8-9/2009 \[pdf\]](#)
- [„Biuletyn IPN” nr 4/2009 \[pdf\]](#)

► Do pobrania

- [Ewelina Małachowska, Józefa Kantor, Warszawa 2021](#). Broszura z serii „Bohaterowie Niepodległej"
- [Norbert Wójtowicz, Karolina Lanckorońska \(1898-2002\)](#). Broszura z serii „Patroni naszych ulic".

► Dodatki historyczne do prasy

- [Pamięci ofiar KL Ravensbrück – specjalny dodatek do „Kuriera Szczecińskiego” i „Nordkuriera” – największej gazety Meklemburgii-Pomorza Przedniego z 25 i 26 kwietnia 2025 r. \[pdf\]](#)
- [Polacy – ofiary niemieckich obozów koncentracyjnych – dodatek historyczny w „Do Rzeczy” z 8-14 czerwca 2020 \[pdf\]](#)

► Rozmowa:

- [„Czy ten temat naprawdę nikogo nie interesuje?” Z dr. Zbigniewem Stanuchem z Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Szczecinie, autorem wyboru dokumentów „Golgota kobiet. Relacje więźniarek Ravensbrück i innych obozów koncentracyjnych ze zbiorów Polskiego Instytutu Źródłowego w Lund”, rozmawia Maciej Foks](#)
- [„Pawiak był przedsionkiem kacetu”: Część 1 rozmowy ze Stanisławem Zalewskim, byłym więźniem KL Auschwitz i obozów systemu Mauthausen: Gusen I, Gusen II, prezesem Polskiego Związku Byłych Więźniów Politycznych Hitlerowskich Więzień i Obozów Koncentracyjnych;](#)

► Wystawa

- [FKL Ravensbrück. Obóz koncentracyjny dla kobiet 1939-1945](#)
- [FKL Ravensbrück. Obóz koncentracyjny dla kobiet 1939-1945. Materiały edukacyjne do wystawy elementarnej Instytutu Pamięci Narodowej.](#)

► IPNtv

- [RAVENSBRÜCK – pamięć o ofiarach niemieckiej zbrodni \[DYSKUSJA o KSIĄŻCE\]](#)
- [Zaraz przyjdą Ruscy - Zofia Gradowska o sowieckich gwałtach - Świadectwa Niezwyciężonych](#)
- [Doktor Wanda Półtawska. Życie dla życia](#)
- [IPNtv Szczecin: 75. rocznica wyzwolenia KL Ravensbrück. Historia i Pamięć](#)
- [70. rocznica wyzwolenia obozu Ravensbrück – projekt edukacyjny IPN: "O tym nie można zapomnieć..."](#)
- [IPN TV - Przekazanie prac Marii Hiszpańskiej-Neumann do Centrum Edukacyjnego IPN](#)
- [Czym był Königsberg in Neumark? Jaka była geneza powstania KL Ravensbrück i jego podobozów? Gdzie się mieściły, kto w nich przebywał i czym zajmowali się więźniowie?](#)
- [IPNtv: Nagroda Kustosza Pamięci Narodowej 2019 - Wanda Półtawska](#)
- [IPNtv: O tym nie można zapomnieć... - relacja z wyjazdu do KL Ravensbrück](#)
- [Chojna. Filia KL Ravensbrück \[Dyskusja\]](#)

► Gdzie szukać informacji o ofiarach niemieckich represji?

- [Centrum Informacji o Ofiarach II Wojny Światowej](#)
- [straty.pl](#) – podstawowym celem programu jest ustalenie imiennej listy obywateli II RP, którzy zostali poddani wszelkiego rodzaju represjom ze strony okupanta niemieckiego w latach 1939-1945. Program „Straty osobowe” przywraca nazwiska wszystkim możliwym dziś do zidentyfikowania ofiarom i osobom represjonowanym, które we wrześniu 1939 roku były obywatelami II RP (wszystkich narodowości).

Baza „Strat” jest indeksem ofiar i osób represjonowanych – nie gromadzi skanów dokumentów na podstawie których wprowadzane są informacje – wskazuje jednak miejsca, gdzie dokumenty takie można odnaleźć.

Archiwa zagraniczne:

- [Arolsen Archives](#) – to Międzynarodowe Centrum Badań Prześladowań Nazistowskich i jednocześnie największe archiwum dokumentów dotyczących ofiar i Ocalonych. Zbiory zawierają informacje o 17,5 mln osób i są wpisane na listę dziedzictwa UNESCO „Pamięć Świata”. Znajdujące się w nich dokumenty dotyczą wielu różnych grup ofiar reżimu nazistowskiego i stanowią ważne źródło informacji dla dzisiejszego społeczeństwa. W *Bad Arolsen* w Hesji (Niemcy) mieści się największe na świecie archiwum poświęcone ofiarom reżimu nazistowskiego oraz Ocalonym.

Kontakt dla mediów:

dr Rafał Kościański
rzecznik prasowy IPN
tel. [+48 735 205 793](tel:+48735205793)
rzecznik@ipn.gov.pl

ZAŁĄCZNIKI – do pobrania [pdf]

- List Wandy Półtawskiej z 6 września 2022 r. [PL]
- List Wandy Półtawskiej z 6 września 2022 r. [DE]

AUDIO

- Uroczystości upamiętniające 80. rocznicę oswobodzenia więźniów KL Ravensbrück: dr Rafał Leśkiewicz, rzecznik prasowy IPN, dyrektor Biura Rzecznika Prasowego
[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Miejsce Pamięci i Przestrogi Ravensbrück - Uroczystości pogrzebowe polskich więźniarek KL Ravensbrück- Fürstenberg/ Havel, 6 września 2022, fot. Sławek Kasper IPN

Pliki do pobrania

[List Wandy Półtawskiej z 6 września 2022 r. \[POL\] \(pdf, 181.95 KB\)](#)

[List Wandy Półtawskiej z 6 września 2022 r. \[DE\] \(pdf, 91.65 KB\)](#)

[Uroczystości upamiętniające 80. rocznicę oswobodzenia więźniów KL Ravensbrück: dr Rafał Leśkiewicz, rzecznik prasowy IPN, dyrektor Biura Rzecznika Prasowego \(mp3, 4.53 MB\)](#)

[Uroczystości upamiętniające 80. rocznicę oswobodzenia więźniów KL Ravensbrück: dr Rafał Leśkiewicz, rzecznik prasowy IPN, dyrektor Biura Rzecznika Prasowego \(wav, 33.2 MB\)](#)